

SZAKDOLGOZAT

**Kertész Ametiszt
Ménészgazda**

**Keszthely
2023**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Ménészgazda Szak

Arab telivérek és a távlovaglás

Belső konzulens: Dr. Bartos Ádám
Egyetemi docens

Készítette: Kertész Ametiszt
WP1U8O
Nappali

Intézet/Tanszék: Élettani és Takarmányozástani
Intézet
Takarmányozástani és Takarmányozás-élettani Tanszék

Készthely

2023

Tartalom

1.Bevezetés	4
1.1.Kutatási előzmények	4
1.2.Hipotézis	4
2.Irodalmi áttekintés.....	5
2.1.A lovak evolúciója	5
2.1.1.Őstörténet	5
2.1.2.Vadló.....	5
2.1.3.Equus	5
2.2.A ló házasítása.....	8
2.2.1.Kezdetek.....	8
2.2.2.Őskor	8
2.2.3.Lovasok	8
2.3.Szkíták	9
2.3.1.Sikerek	9
2.3.2.Nyereg.....	9
2.3.3.Kengyel.....	9
2.4.A ló hasznosításának változásai	9
2.5.Arab telivér	12
2.5.1.Az arab telivér főbb jegyei:	13
2.6.Bábolna	14
2.6.1A ménés alapítása.....	14
2.7.Shagya-arab.....	16
2.7.1. Shagya-arab méneskönyvben törzskönyvezhetők:.....	16
2.7.2. Tenyészcél.....	16
2.8.Távlovaglás	18
2.8.1 Tudnivalók a távlovaglásról.....	18

2.8.2 A verseny.....	18
2.8.3 Versenyfajták	19
2.8.4. A verseny menete.....	19
2.8.5. A verseny győztese	20
2.8.6. Pontozás.....	20
2.8.7. Lovak egészségi állapota	21
2.8.8. Felszerelések	21
2.8.9.Résztvevő lovasok.....	21
2.8.10.Lovak.....	22
2.8.11.Egyéb szabálysértések	22
3.Saját kutatásom.....	23
3.1.Anyag és módszer.....	23
3.2. Interjú	24
3.3.Kérdőíves felmérés eredményei.....	27

1.Bevezetés

Szakdolgozatom témája a ló és lovassportok története és helyzete napjainkban. Ezen a témán belül az arab telivér fajtát és a távlovaglást szeretném bővebben kifejteni.

1.1.Kutatási előzmények

Negyedik félévem szakmai gyakorlatát Bocskán töltöttem, a Sziporka Hagyományőrző Lovassport Egyesületnél. Az egyesülethez régóta járok lovagolni, de a gyakorlat során jobban megismerhettem az ott élő arab telivéreket, félvéreket és más egyéb fajtákat. Részesem lehettem napi rutinjaiknak, kiismerhettem személyiségeiket, a fajta főbb jellemvonásait. Edzőmnek köszönhetően, lehetőségem nyílt beszélgetést folytatni a magyar csapat egyik tagjával, aki Abu Dhabiban képviselte Magyarországot. Mindemellett készítettem egy kérdőívet, mely kitöltésre került.

1.2.Hipotézis

Mai világban az arab telivérek és a távlovaglás a háttérbe szorult. A díjugratás viszi a prímet a lovas sportágak között. A távlovaglás háttérbe szorult, nem kap akkora figyelmet, mint más lovassport. Az emberek ismerik, de nem versenyeznek benne.

2.Irodalmi áttekintés

2.1.A lovak evolúciója

2.1.1.Őstörténet

Hatvan millió évvel ezelőtt kezdődött a lovak őstörténete, az úgynevezett „ősló” lábujjai nem patában végződtek, mérete alig volt nagyobb egy kutyáénál. Fejlődésük megközelítően 25 millió évvel ezelőtt indult meg, melynek során a ló egyre nagyobb testű, növényevő állattá vált.

1. ábra: Przewalski-ló

2.1.2.Vadló

Euráziába, sőt Afrikába is Amerika földről került át a hipparionnak nevezett vadló. Gazellához hasonlított küllemileg. Öt millió évvel ezelőtt, a piocén korban egyujjú állattá, Közép-Ázsiában és Kelet-Európában. Elszaporodásával benépesítette a nagy legelőterületeket,

állományából kikerültek a zebra, tarpán és a szamár őszelei. (Bakay-Papp: Lovasíjászat és őstörténet)

A vadlovakat az ősidők emberei természetesen nagyon jól ismerték, mind a jégkorszakok előtti új betelepülők, mind az úgynevezett neandervölgyi homo sapiensek.

Nagy kérdés a tudományban, hogy az ősvadló kihalt-e a jégkorok időszakában, vagy az európai tarpán és a Mongóliában ma is megtalálható úgynevezett przewalski ló a korábbi fajtáknak egyenesági leszármazottja-e.

14-12 ezer évvel ez előtről megmaradt gyönyörű barlangrajzok bizonyítják, hogy az őskori népesség kiválóan ismerte a jégkorok utáni taki és tarpán lovakat. (Bakay-Papp: Lovasíjászat és őstörténet)

2.1.3.Equus

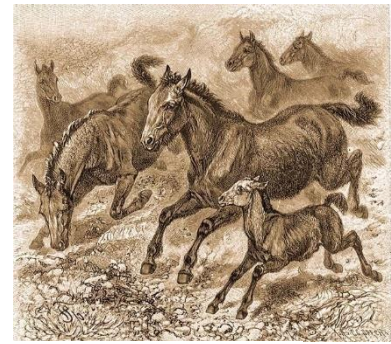
Equus, a ma élő ló mintegy egy millió évvel ezelőtt jelent meg Észak-Amerikában, ahonnan eljutott Dél-Amerikába, ezen kívül Európába is. Az amerikai földrészen azonban idővel kihalt, továbbá Euráziában fejlődött tovább.

Mielőtt azonban a lovak teljes mértékben eltűntek volna a Föld színéről, egy-két ménes átjuthatott a Bering-földnyelven Amerikából Ázsiába, ahol zavartalanul fejlődhetek tovább. Ebben az időszakban még nem létezett a mai Bering-szoros. A két földrészt a Beringia nevű geográfiai egység kapcsolta abban az esetben össze. Gyakorlatilag ennek a természetes hídnak köszönhetjük, hogy a

lófélék nem tűntek el teljes mértékben a Földről, valamint az emberiség a későbbiek alkalmával jobban megismerhette a lovat, majd házasíthatta is. INTERNET1

Érdekesség: Beringia további érdekessége, hogy a lovak átjutása után még sokáig hídként működött, ezen kívül lehetővé tette azt is, hogy Ázsiából emberek vándoroljanak Amerikába, kialakítva ezzel a helyei őslakosokat, akiket a későbbiekben Kolumbusz Kristóf fedez fel, továbbá „indián”-nak nevez el 1492-ben – tévedésből. A stabil földhíd hiányában teljes mértékben másként alakulhatott volna az emberiség történelme, hiszen elveszítettük volna a lovakat, valamint az amerikai földrész betelepülése sem ebből az irányból, valamint ezen módon történt volna meg.

A lovak 1493-ban tértek vissza Amerikába, Kolumbusz Kristóf, továbbá Hernán Cortés támogatásával. Az első lovak spanyol származásúak voltak. A spanyolok terjeszkedésével egyes lovak gazdátlanul maradtak, hatalmas, elvadult méneseket (spanyol: *mesteño* = mustang) hoztak létre, belőlük lettek a musztángok (angol: *mustang* = „ownerless beast”= gazdátlan szörny), amelyek emiatt nem vadlovak, hanem házi lovak elvadult példányai. Ez a dedomesztikáció mechanizmusa. Az amerikai őslakosoknak nem volt szavuk a ló megnevezésére, emiatt egyes bennszülött nyelveken a lónak kutya, esetleg szarvas a megnevezése. A lovak az eurázsiai hegységektől északra fekvő hatalmas síkságot népesítették be, amíg a zebrák, szamarak, az ázsiai, valamint az észak-afrikai sztyeppéken terjedtek el. A jégkorszak végét csupán egyedüli vadlófaj élte túl, mely két alfajra tagozódott: a tarpánra, ezen kívül a takira. INTERNET1

2. ábra: Tarpán ló

2.2. A ló házasítása

2.2.1. Kezdetek

A ló házasításának pontos helyére és idejére vonatkozóan nincs általánosan elfogadott elmélet, ezért lehetséges, hogy egyúttal több helyen történt. A szakértők nagyméretű szegmense azonban valószínűnek tartja, hogy a ló házasításának mechanizmusa Közép-Ázsiában kezdődött, a korai civilizációk időszakában, körülbelül i.e. 4000 évvel ezelőtt, majd a mai Dél-Oroszország, valamint Mezopotámia területén folytatódott. Bizonyítható, hogy a kb. ötezer évvel ezelőtt virágzó botaji kultúrában - a mai Kazahsztán területén - már foglalkoztak lovakkal. INTERNET3

Az emberi társadalmak fejlődésének egyik domináns lépcsőfoka a különféle vadállatok házasítása, amelyek története gyakorta az idők homályába vész. Ezek közül kiemelkedő a ló házasítása, mely technológiai dimenzió tekintetében jelentős változást hozott az emberiség történetében, sokoldalú hasznosításuk domináns társadalmi átalakulást eredményezett. A Nature-ben most megjelent friss közleményben (Librado et al. 2021) 273 ősi ló genomikai vizsgálatával a mai háziló eredetét, ezen kívül elterjedésének új mozzanatait sikerült feltárni széles, magyar részvétellel is zajló nemzetközi együttműködés ketetei között.

A lovat kezdetben húsáért, ezen kívül tejéért tartották, a későbbiekben azonban a nomád lótartók rájöttek, hogy felszerelések, sőt állampolgárok szállítására is alkalmas, így elkezdtek málhás lovakként alkalmazni. A kerék mezopotámiai, hétezer évvel ezelőtti feltalálásának köszönhetően a ló fogatban való használata is elterjedt. Nyugat-és Közép-Európában mintegy i.e. 700 óta, a vaskortól használják a lovat hátszlóként.

2.2.2. Őskor

Kr.e. 2 évezredre tehető vissza a ló hátlásának kezdete. Minden bizonnyal az őskori vadászok foglyul ejtették a csikókat, melyek március-áprilisában látják meg a napvilágot, és lassan megszeliédítették őket. Hadászatra és utazásra korszakalkotó lépés volt a társadalom fejlődésével.

Ázsia füves pusztáin ált az első lovas. (Bakay-Papp: Lovasíjászat és őstörténet)

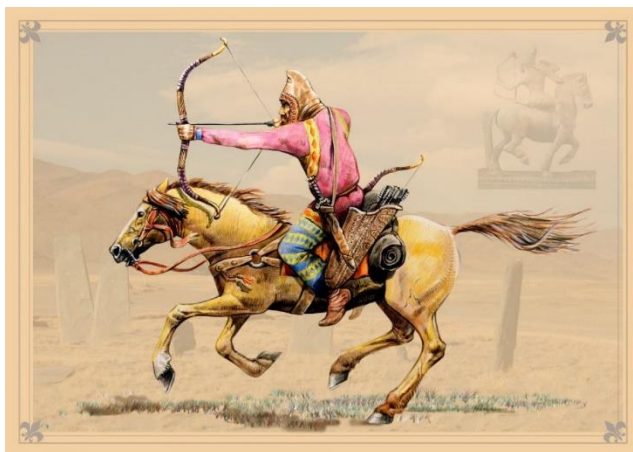
2.2.3. Lovasok

A keleti népek a kezdetektől fogva szoros kapcsolatban álltak a lóval, továbbá először ők képezték ki módszeresen a lovakat. A legrégibb tenyésztési, ezen kívül kiképzési módszert egy iráni felföldön élő nép királyi istállójában fejlesztették ki. Az ázsiai népekre jellemző volt, hogy különösen ügyesen ülték meg a lovat, továbbá jól képzett lovaik támogatásával létrehozott taktikájuknak köszönhetően a rómaiaknak nem sikerült leigázni őket.

INTERNET 2

2.3.Szkíták

Rendkívül harcias és legyőzhetetlennek tartották az „íjászok népét”, a szkítákat, bár rendkívül békeszerető nép volt. Harcaik során kifejlesztették az íjakat és felszereléseiket. Szkíta gazdaság bázisa a nomád állattenyésztés volt, azon belül is a lótenyésztés játszott döntő szerepet. A ló rendkívül releváns volt hadviselésükben, de teherhordásra, továbbá közlekedési

3. ábra Szkíta harcos

eszközként is használták, valamint élelemül is szolgált. A nomád gazdálkodás állandóan újabb legelőket követelt. Az újabb legelők elfoglalása folytonos háborúkkal járt, ami a szkíták számára szükségszerű dolog volt.

2.3.1.Sikerek

A szkíta nép sikerességének több oka is volt. Lovaikon többféle patkót használtak, kezükön elkezdett kialakulni a nyereg, a tenyésztési nem kívánt méneket kiherélték, így ki tudták alakítani a számukra megfelelő lóállományt. Átlag feletti volt lótenyésztésük.

2.3.2.Nyereg

A nyereg kialakulása i.e. 6. században kezdődött meg. A szkíták lószőrrel kitömött párnanyergeket használtak, ez két hosszúka részből volt összevarrva, a varrat a ló gerince felett futott. A párnák alaktartását növelték az elől hátul belevarrt

csont, ezen kívül falapocskák. Évszázadokkal a későbbiekben ezekből jönnek létre a kápák. A nyeret hevederrel erősítették a ló hátára, valamint a hegyes terep okán már ilyenkor alkalmaztak szügyellőt és farmatringot.

2.3.3.Kengyel

A kengyel megléte nehéz kérdés, egyes szarmata sírokban találtak kengyeleket. Fém kengyel tömegesen feltételezhetően nem volt, esetleg bőr, esetleg fa kengyelek, melyek elenyésztek. Mostani álláspont inkább a hunok idejére teszi a fém kengyelek megjelenését.

(Bartos és Bányai,2012)

2.4.A ló hasznosításának változásai

Európában a XV-XVI. Században, a reneszánsz korában a lovasság esetében a lovaglás már nem csak a háborúra való készülődést, hanem a művészetet is jelentette. A XVI. században a királyi

udvarokban már lovaglótanárokat alkalmaztak, így a lovaglás művészetének különböző stílusai alakultak ki. A reneszánsz persze nem szüntette meg a ló katonai célú felhasználását és harcászati szerepét. Új katonai alakulatok jöttek létre, mint például a huszárság, amelyben a magyarok meghatározó szerepet játszottak. Az első császári magyar huszárezredet 1688-ban állították fel. Utoljára a II. világháborúban alkalmaztak lovas alakulatokat, köztük magyar husárokat is. A lőpor feltalálása után a tüzérség lett az egyik legfontosabb fegyvernem. A nagy súlyú ágyúk és lövegek vontatására tüzérhámos lovakat – négyes és hatos fogatolásban – használtak, még a II. világháborúban is.

A XVI-XIX. században olyan ménesek alakultak, ahol máig is ismert jelentős fajtákat tenyésztettek ki, melyek nagy hatást gyakoroltak Európa lótenyésztésére: Kladrub (1579); Lipica (1580); Trakehnen (1732); Mezőhegyes (1785); Bábolna (1789); Radautz (1792); Kisbér (1853).

Az ipari forradalom (1789-1832) jelentős műszaki fejlődést jelentett, de nem érintette a több milliós lóállományok igaerejét.

A fejletlen úthálózat, a motoros járművek hiánya miatt a teher- és személyszállítást a

lovak igaerejére alapozták. A vasúti társaságok lovakkal szállították a nyersanyagokat, árukat, a városi lakosság számára az élelmiszert a vasútállomásokra és a felhasználás helyére. Ezeket a szállítási munkákat főleg hidegvérű lovakkal végezték. Nagy szerepe volt a lovaknak a személyszállításban. Az európai országok postakocsi-szolgálatok példás szervezetséget mutattak. Városokban nagy jelentőségű volt a konflisok és fiákerek használata. A személyszállítás speciális formáját jelentették az omnibuszok.

A ló Európában csak XVIII. században kezdte kiszorítani az ökröket a mindennapi igásmunkákból. Ekkor az erőteljesebb, robosztusabb, tömegesebb hidegvérű lovakra volt szükség. Később, főleg a szállítási munkákra alkalmas kitartó és gyorsabb mozgású lovakra is igény volt.

4. ábra A múlt katonalovak

A XIX. század közepétől a mezőgazdasági gépgyártás létrehozta a lóval vontatott eszközöket – ekéket, boronákat, vetőgépeket, kaszálógépeket, kévekötőket, cséplőgépeket –, melyek működtetéséhez sok lóra volt szükség.

A II. világháború után a hadseregek már nem számítottak a lóra, megszűnt a hadászati jelentősége. Európa mezőgazdaságából – az erő- és munkagépek elterjedésével – az 1950-es évektől rohamosan kiszorult a ló. Nyugat-Európa erdőiben a ló igaerejét – ahogy évszázadokkal ezelőtt – ma is kihasználják.

Az 1960-as évektől a ló elveszítette a több száz, illetve több ezer éves tradicionális használatát, és egyben megteremtette egy új korszak kezdetét. A ló alkalmazásának fontos területe a lovassportok, majd a szabadidő hasznos eltöltése lett.

A XXI. században a lovaglás, lótartás nem engedhető meg mindenki számára. Ma már nem jellemző a lovak használata mezőgazdasági munkálatokban, leginkább hobbi és szórakoztatás jelleggel tartják őket. Szerepük megváltozott az idők során, de ugyanúgy társa maradt az embernek.

INTERNET 3

2.5. Arab telivér

Az arab telivér az emberiség történelmének legősibb kultúrfajtája, amely a Kr.e. 3. évezredben Közép-Ázsiából terjedt el az akkori perzsa birodalom területén, de igazi őshazájának az Arab-félszigetet, továbbá a mai Egyiptom területét tekinthetjük. A radikális klímájú, csapadékban szegény vidéken, ezen kívül az ókori birodalmak hadseregeinek kíméletlen igénybevétele következtében egy acélos, kemény, valamint kitartó teljesítményre képes, de egyben nemes, valamint szép küllemű lófajtvá alakult, amely majdhogynem valamennyi – ma ismert – melegvérű lófajta bázisa, de legalábbis azok kitenyésztésében domináns szerepet töltött be.

Európában a XVI-XVIII. században felismerték az arab fajta páratlan tenyésztékét, mint vérszilárd, kiválóan örökítő fajtaival keresztezték a kontinens lófajtaíait. Tágabb értelemben véve keleti vérű ménekkel indult el az arab, az angol telivér lótenyésztés, majd ebből az ügető lófajta kitenyésztése a XVIII-XIX. században.

A lipicai, gidrán és kladrubi fajtának a kialakításában is meghatározó szerepe volt, arab ménekkel még hidegvérű fajtát is nemesítettek, például a haflingi és percheron fajtát. Különböző környezeti hatások következtében több-kevesebb küllemi eltérést mutató típusai alakultak ki a fajta elterjedése során, s különvált az arab telivér az arab fajtától.

Arab telivér hagyományos értelemben az a lófajta, melynek minden őse Egyiptomból, illetve Arábiából származik. Az arab telivér az, mely szerepel bármely, a World Arabian Horse Organization (WAHO) által elfogadottnak nyilvántartott arab telivér méneskönyvben vagy annak nyilvántartásában. Magyarországon az arab telivér lóállományt az Arab Telivér Méneskönyv és a Magyarországi Arablótenyésztők Egyesülete (MALE) tartja nyilván.

5. ábra: arab telivér

Ahhoz, hogy egy csikó, mén vagy kanca bekerülhessen egy WAHO által elfogadott arab telivér méneskönyvbe, visszavezethetőnek kell lennie az összes származási vonalának, esetleg a méneskönyvben már korábban regisztrált lovakra, vagy import lovak esetében egy másik, a WAHO meghatározása szerint elfogadott méneskönyvre, amelyben még kiszállítás előtt szerepelt az adott ló.

Általában azokat az egyedeket sorolja a hippológia az arab fajtába, melyek az arab ősszültök mellett a 10. ősi soron túl találhatók már nem arab szülők a származási táblán. Az egykor világhírű bábolnai ara, a Shagya-arab, melyet 1978 óta tartanak nyilván, ez utóbbi csoportba tartozott. A kétfajta zárt törzskönyvezési rendszerben külön regisztrálják, egymástól elhatárolják a két fajtát.

A tenyészcél, az állóképességét és klasszikus szépségét megőrizni az arab telivérnek. Típusát tekintve egyes földrajzi tájegységeken belül tenyésztett arab lovak eltérést mutatnak, gyakorlatilag azonosak az ismérvek küllemükkel szemben.

2.5.1. Az arab telivér főbb jegyei:

- feszes hát, gyakran egyenes far
- magasan tűzött és hordott farok
- ívelt, magasan illesztett nyak
- homorú vagy egyenes orrhát, igen száraz, harmonikus fej széles homlokkal
- sötét egymástól távol nem túl magasan ülő, nagy, kifejező szemek
- kicsi, figyelmet sugárzó fülek
- elasztikus, mozgékony, élénken négyzetes alakot öltő orrnyílások

INTERNET 4

6. ábra

2.6. Bábolna

2.6.1 A ménes alapítása

II. József felismerte, hogy Csekonic József (6. ábra) mezőhegyesi ménesre tett javaslata helyes és megalapozott volt. Kiadta az utasítást, miszerint Csekonic keressen Pest és Bécs közötti pusztákat a nagy marhahajtó út mentén, ami új ménes létesítésére megfelelő hely. Az első jelentés 1788. szeptember 30-án jött, hogy Csekonic a parancsot teljesítette, de nem járt sikerrel. Bérbe adták már a pusztákat Komárom megyében, így rövid időn belül nem lehet megvalósítani a birtokvásárlást. 1788. október 8-i

7. ábra Csekonic József

jelentés a Szapáry család tulajdonában levő Bábolna puszta alkalmasságáról szól, viszont Szapáry Józsefet, a tulajdonost Csekonic nem találta otthonában, így a tárgyalás nem tudott végbemenni. A Habsburgok jól kiépített hatalmi gépezetének ennyi elég volt, a Legfelsőbb Udvari Hadi Tanács megkapta az utasítást Bábolna megszerzésére. Szapáry elfogadta a javaslatot 1789. januárjában, mely szerint a Kamarai birtokért cserébe felajánlja Bábolnát és még ebben a hónapban a pontos leltár elkészítésének a rendeletét kiadták. 1789. február 11-én a Legfelsőbb Utasítás Szapáry József birtokát képző bábolnai birtokot már a mezőhegyesi méneshez rendeli a gróf. Még ezen a napon elkezdődik a birtok leltározása, mely 1789. április 6-án fejeződik be. A bábolnai birtok vételárát a Magyar Kamara egyenlítette ki 1789. október 7-én, ami 450.000 magyar forint volt. A birtok átrendezéséhez, kiépítéséhez Csekonic József 1789. májusában kezdett hozzá, nagy feladatoknak megfelelően. Személyzet számára kaszárnyákat terveztek, hadmérnökök istállókat, istállókat terveztek, kialakult a kórház és kiépítették az utakat. A kórház és istállók tervét Hild János építőmester készítette. Ebben a munkában Csekonic Józsefet kirendelt segédje, Folckmann kapitány segítette.

Az első 50 évben a következő épületek épültek a tervek alapján:

- 1801.: első kancaistálló, 1855-ben 200 kanca számára bővítettek
- 1814/15.: gazdasági igazgató háza
- 1819.: egy csikóistálló
- 1820., 1830.: felépült, kibővített kórház
- 1831.: egy újabb istálló
- 1832.: egy beteglő-istálló
- 1840.: egy kaszárnya

Bábolna közvetlen alapítását követően csak szállással és pihenőhelyül szolgált az átvonuló állatok számára.

A későbbiekben egyáltalán nem voltak kedvezőek a viszonyok a bábolnai ménes önállósodására. Mindenütt járvány, háború és éhínség dúlt az országban. Jobb napokra halasztották békeidők szervezőmunkáját, átmenetileg az időszak átvészelésére összpontosítottak.

Időközben a franciák behatoltak a kiürített bábolnai ménesbe 1809. júniusában, majdnem felégették teljesen, ezen hónap 19. napján. Későbbi vereségüket elviselni nem tudván az épületeket felgyújtották, az őrseget elverték, majd távoztak. Az eredeti feljegyzések és okiratok sajnos az épületekkel együtt a tűz martalékává váltak, ekkora tűznél oltás lehetőségére még gondolni se lehetett. A kaszárnyákat, fedett lovardát, kancaistállókat és ménistállót 1810-ben építették újra.

Bábolnán az arab tenyészetet egy 1805-ös születésű L' Ardent nevezetű eredeti arabbal kezdték (Dr. Hecker: A Bábolnai Arab Ménes)

Bábolna napjainkban is virágzik, arab telivér, shagya-arab és angol telivér méneseknek ad otthont. Számos sikeres és ismert mén ott fedezett, például O' Bajan, Kemir és Jussuf.

10. ábra O' Bajan XXXV

9. ábra Kemir IX

8. ábra 4193 JUSSUF VIII (JOSKA)

2.7. *Shagya-arab*

A bábolnai arab (11. ábra), esetleg ahogyan azt ma világszerte jobban ismerik, a Shagya-arab a történelmi hazánkban, továbbá a későbbiekben az Osztrák-Magyar Monarchia területén alapított ménese, Bábolna, Mezőhegyes, valamint Radautz (Rádóc) által tenyésztett arab fajta, mely elsődlegesen európai térhódítása után annak a különféle nemzetek zárt törzskönyve alapján továbbtenyésztett változata.

11. ábra Bábolnai arab

A fajta kialakulását az Udvari Haditanács 1816-ban hozott parancsának köszönheti, melyben elrendelték, hogy a Bábolnán álló, elsődlegesen keleti vérű lóállományt a jövőben csupán arab telivér ménnek fedezzék. A fajtát kezdetben „arab faj”-nak, a későbbiekben bábolnai arabnak hívták. A Shagya-arab elnevezést 1978 óta használják az International Shagya-Araber Gesellschaft ezen.V., a Nemzetközi Shagya-arab Lótenyésztők Társaságának (ISG) döntése alapján, miután Bábolna akkori vezetése nem járult hozzá a „bábolnai arab” név használatához.

2.7.1. Shagya-arab méneskönyvben törzskönyvezhetők:

Apai és anyai oldalon Bábolna, Mezőhegyes, Radautz, illetve a Monarchia állami és magán tenyészetekre visszavezethetők, valamint amelyek ISG által elismert méneskönyvben szerepelnek, vagy felvehetők.

A fenti követelményeknek származása megfelel, amennyiben az anya vagy apa olyan angol telivér, melyet a WAHO elismert, és megfelel a törzskönyvezési előírásnak, illetve rendelkezik bábolnai arab kancákra fedezési engedéllyel. Shagya méneskönyvbe arab telivér kanca a Tenyésztési Bizottság javaslatára vehető fel.

Megfelelnek a fent említett két pont követelményeinek, alapvetően a 4. nemzedékben 16 ősz között legalább 7 Shagya-arab. 1995. születési évtől kezdődően vonatkozik a csikókra általánosságban.

2.7.2. Tenyészcél

Eredeti célja a nagy rámás, bottal 150 cm marmagas arab ló kitenyésztése volt, mely az arab telivér szépségét, nemességét, kitartását hordozza, de nyugodtan vérmérsékletű, hátsó- és kocsilóként fiatal és felnőtt lovasok számára alkalmasabb legyen atlétikus alkatánál és mozgásánál fogva.

A magas arab telivér határozottan elkülönül vérhányad ellenére az arab telivér fajtától, típusban főként, csontozatban, rámában és nagyobb marmagasságban. A Shagya-arab ló származási lapján nem lehet több, mint 9 arab telivér a 4. ősi sorban a 16 ősi közül.

A jelenlegi tenyészcél is egy nagyramájú, nemes arab ló, amely fogatlóként és hátszlóként egyaránt mindenki számára használható, megjelenésében rendkívül nemes, vérmérsékletében és teljesítőképességében megfelel a szabadidő és lovassportra, vadász- és távlovaglásra alkalmas lóval szembeni követelményeknek. Bottal 150-160 cm marmagas, legalább 18 cm-es szárkörméretű ló.

12. ábra Shagya XLVI

A fej legyen szépen formált, ék alakú, száraz, amelyet finom feszes bőr borít, kiugró szembottal, széles homlokkal, kifejezett sötét színű, értelmet sugárzó szemekkel, finom orcimpákkal, amelyek négyzetszerű alakot öltenek izgatott állapotban. A fülek hegye egymás felé görbül, kecsesek és kicsik. A

magasan illesztett nyak mérsékelt ívelésű és hosszúságú és vékony szálú sörény díszíti. A mar jól izmolt, háta középhosszú, rugalmas, amely a jól izmolt farhoz jó kötéssel kapcsolódik, faroktűzése magas, faroktartása zászlós. Lapocka izmolt, dölt, terjedelmesek az ízületek, szárazak és tiszták.

Lépése energikus, ügetése lendületes és rugalmas, lebegő, szinte hangtalan vágója kerek, gördülékeny és térnyerő, vérmérséklete élénk, jóindulatú, tanulékony és szelíd természetű legyen.

Hazai és nemzetközi sportlónemesítésre a Shagya-arab méneknek alkalmasnak kell lenniük, kitartás, teljesítőkészségek, szervezeti szilárdság javítása miatt. A nemzetközi sportlótenyésztés kiemelkedő fajtái, több sportló fajtánál (például: hannoveri, holland, holsteini) folyamatosan használnak angol telivért, kisebb mértékben Shagya-arab méneket nemesítőként. Ezért Teljesítményvizsgálati Szabályzat alapján lovassportra alkalmasság vizsgálata fokozott jelentőségű.

A fajta egyedei egy-egy sportágban középosztályú szintig legyenek alkalmasak, például: díjugratás, díjlovaglás, lovastusa, fogathajtás és távlovaglás. Kezdő lovasok sportpályafutásának kezdetekor barátságos, könnyen kezelhető természetük tegye őket alkalmassá a pozitív élmények megszerzésére, eredményes szereplésére.

INTERNET 5

2.8. Távlovaglás

Korábban a távlovaglást nem sportként, hanem napi szükségletként használták. Katonák lovaik szívósságát és állóképességét mérték fel vele. 1100 éve őseink hónapokon keresztül lovagoltak, akár napi 100-150 kilométert is megtettek, kisméretű, szívós lovaikon. Bászov hadnagy Senjang-Pétervár közti távot (9282 km) 244 nap alatt teljesítette 1905-ben. A mai lovassportok közül a távlovaglás tekint vissza a legrégebbi múltra. A katonaság rendezett hosszabb távon távlovagló versenyeket a 19. század végén. Bécs-Berlin között megrendezett távlovagló versenyen (1892.) remekeltek a magyar lovak. A megpróbáltatásokat sok ló nem élte túl, ezért a távlovagló versenyeket szigorú szabályok mellett rendezik meg.

2.8.1 Tudnivalók a távlovaglásról

Meglehetősen új sportág, mivel 1988-ban rendeztek először Magyarországon távlovas versenyt. Nem is olyan régen a magyaroknak egészen természetes volt a nagy távolságok megtétele lóháton. A „sportág” múltját így akár a kalandozások koráig is vissza lehet vezetni.

Az, hogy a távlovaglás újonc a lovassportok közt, elsődlegesen azt jelenti, hogy az elkövetkező évtizedben várhatóan rohamos innováció elé néz. Erre predesztinálja hangulata, romantikája, egyszerűsége. A hobbylovasok részére ez a sport sokkal könnyebben elérhető, mint a többi lovas szakág, így széles tömegbázis állhatna élsportolóink mögött. Más sportágakban versenyző lovasok szintén szívesen próbálják ki magukat, továbbá lovaikat a baráti hangulatú amatőr versenyeken. A hazai, illetve külföldi versenyeken részt vevők növekvő száma is biztató a sportág jövőjére nézve. Olimpiai sportággá minősítésért már erősebb külföldi szervezetek küzdenek.

2.8.2 A verseny

A távlovagló (és távhajtó) verseny lóról és lovasáról összetett képet mutat. Próbára teszi a ló tulajdonságait, belovagoltságát, irányíthatóságát, idomítottságát és a versenyző idomítási és állóképességét. A több szakaszból álló versenyt minimum 40 km-ként megállókat választják el egymástól, minden esetben állatorvosi vizsgálatra kerül sor, a lovak továbblovaglásának alkalmasságát vizsgálják.

2.8.3 Versenyfajták

- Egy csillagos: egy nap alatt 80-119 km
- Két csillagos: egy nap alatt 120-139 km, vagy két nap alatt 70-89 km
- Három csillagos: minden 140-160 km-es, vagy kétnapos, napi 90-100 km-es távval
- Négy csillagos: bajnokságok (világkupa döntő, világ- és kontinensbajnokságok)

Hazánkban a lovas szövetség rövid, közép-, valamint hosszútávon ír ki bajnokságot távlovások részére. A Magyar Távlovagló Bajnokság versenyein 100-160 km-t szükséges egy nap alatt teljesíteni, két napos versenyen pedig minimum 80 km a napi táv. Középtávon 80-100 km közé esnek a versenyek, gyakorlatban ez 80 km-t jelent. Rövidtávú versenyeket jellemzően 40 km-esre tervezik. A megyei bajnokságokon, ezen kívül az amatőr és házi versenyeken indulhatnak a versenyzők 20, 30, 40, ezen kívül 60 km-es távokon is. Az országos bajnokság 5 forduló, ezen kívül az egyes versenyeken elért pontok csupán abban az esetben adódnak össze, ha ugyanaz a lovas ugyanabban a kategóriában ugyanazzal a lóval szerzi azokat.

2.8.4. A verseny menete

A Bírói bizottság elfogadása után a versenyzők a pályáról kapnak egy térképet. A verseny előtti napon további fontos részleteket tudhatnak meg a versenyzők a technikai értekezleten. Az aktuális versenykiírás mindig ismerteti az előírt időkorlátot és egyes pályaszakaszok hosszát.

A szervezők minden versenyzőt „versenyzési lappal” látnak el, erre rögzítésre kerül minden érkezési, indulási és lovaglási idő.

A verseny összes szakaszán a versenyző dönti el, hogy milyen jármódban halad lovával. Verseny közben lóról leszállás és a ló vezetése megengedett, de a start- és célvonalon mindenképp lovon kell áthaladni. A lovas át is vezetheti lovát a célvonalon abban az esetben, ha nem végleg lépi át a célvonalat, hanem pihenőre érkezik egy szakasz végeztével. Ugyanazon versenyszámban egy ló csak egyszer indulhat.

Nem vezetheti, nem lovagolhatja a versenyzőn kívül más a versenyző lovát a pályán.

A Bírói Bizottság a verseny során ellenőrzi a bíraskodást, időmérést és állatorvosi ellenőrzéseket.

Ha egy versenyzőt kizártak bármilyen indokkal, a pályát azonnal el kell hagynia és egy alternatív útvonalon kell visszatérnie a kiindulópontra (amennyiben van ilyen).

Minden versenyen a versenyzőknek segítőkre van szükségük, akik a kijelölt helyen, vagy helyeken, ahol élelmiszerrel és vízzel látják el a lovas, segítenek a ló itatásában, megfelelő időjárási viszonyok mellett a ló mosásában. A segítők az állatorvosi ellenőrző pontokon, illetve pihenőhelyeken is

gondozhatják a lovat. Versenyből kizárást von maga után a fentiekben nem említett segítségén kívüli segítségek. Lóval szemben bármilyen erőszakos, kegyetlen bánásmód tilos. Pálca és sarkantyú használata nem megengedett, ha a lovas ezeket a szabályokat megszegi, kizárják.

2.8.5. A verseny győztese

Győztes az, aki a megadott távot a legrövidebb idő alatt teljesíti.

Csapatversenyen az első három helyezést elért csapattag eredményének összege dönti el.

Csapatok esetében az első három helyezést elért csapattag eredményének összege dönti el a versenyt. Holtverseny esetében az a csapat lesz az első, akinek a harmadik csapattagja érte el a legjobb időt. Háromtagú csapatok megelőzik az egy, illetve két tagból álló csapatokat. Az a versenyző, akit egy versenyből kizárnak, az adott verseny általános értékeléséből is kiesik.

Minden versenyző maga jelentkezik a versenyre, csapatok esetében a csapatvezető jelentkezik. A versenyző, valamint a ló/lovak nevét/neveit a Bírói Bizottságnak szükséges bejelenteni. Az állatorvosi szemle után legkésőbb egy órával le kell adni a rajtlistát.

2.8.6. Pontozás

Távlovagló versenyeken a pontozás kilométerek után járó alappontokból, illetve relatív helyezési pontokból áll össze. A résztvevőktől függ a relatív pontok száma. A versenyt eredményesen teljesítők számával megegyezik az első helyezett relatív pontszáma, a maximum pont 20, tehát a 20. versenyző 1 pontot kap, utána a pontok száma egyesével csökken.

Hogy a versenyző biztonságosan tájékozódhasson, a pályát mindig jól látható jelzésekkel látják el, minden megtett 1 kilométert, illetve a pályaépítők még a cél előtti 1500 métert is jelölik. A pályán lehetnek akadályok, ezeknek leküzdése nem kötelező, azonban ilyenkor tovább lehet haladni kissé hosszabb elkerülő szakaszon is.

2.8.7. Lovak egészségi állapota

Állatorvosi kapuknál ellenőrzik a lovak egészségi állapotát. Az időmérő feljegyzi amikor a lovas beérkezik, beérkezéstől számítva 30 percen belül kell jelentkezni állatorvosi vizsgálatra. Csak akkor áll meg a versenyző nettó ideje, amikor jelentkezik állatorvosi vizsgálatra, illetve megfelelőnek bizonyulnak a ló paraméterei. Időt kérni, azaz jelentkezni akkor lehet, amikor percenként 64-re, 60-ra, vagy az alá csökken a ló pulzusszáma. Ha nem megfelelőek ezek a mértékek, 30 percen belül lehet jelentkezni még egyszer. Amennyiben 30 percen belül nem áll helyre a ló légzése és pulzusa, kizárják a versenyzőt, ebben az esetben a döntés nem fellebbezhető.

Emellett a lovak vízháztartását, bélmozgását, izmait, nyereghelyének érzékenységet és mozgását is vizsgálják az állatorvosok. Akármilyen sérülés, sántaság és egyéb egészségügyi probléma felmerülésekor a versenyből való kizárásról az állatorvos dönt.

Vizsgálatok után következik a kötelező pihenő, amely versenytől függően 15-40 percre változhat.

Az a kilépési idő, amikor a versenyző ismét ellovagol a kötelező pihenési idő leteltével. Célba érkezést követő 30 percen belül egy végső állatorvosi vizsgálat zárja a versenyt.

2.8.8. Felszerelések

Versenyzőknek biztonsági fejpédő kötelező, ami lehet acélbetétes zsekókobak, három ponton rögzített kobak, illetve nemzetközi standard szerinti távlovass fejpédő, kerékpáros fejpédő használata nem megengedett.

Távlovagló versenyen nyereg használata szintén kötelező.

Mindig az aktuális versenykiírás tartalmazza a patkolásra vonatkozó követelményeket, általánosságban az első két láb rövidtávon, mind a négy láb patkolása kötelező közép- és hosszútávon.

A Magyar Középtávú Távlovagló Bajnokság és a Magyar Távlovagló Bajnokság versenyein van súlykorlátozás. Hosszú távon a lovasnak lószerszámokkal (kivéve kantár) és egyéb felszerelésekkel együtt minimum 75 kilogrammot kell nyomnia, középtávon 70 kg-t. A versenyzőnek gondoskodnia kell a súlyozásról, amennyiben szükséges.

2.8.9. Résztvevő lovasok

Minden 14. életévét betöltött, érvényes sportegyesületi tagsági könyvvel, sportorvosi igazolással rendelkező személy vehet részt távlovagló versenyeken. Csak felnőtt kísérelővel, illetve írásos szülői beleegyezéssel vehetnek részt a versenyen 10-14. évesek.

2.8.10.Lovak

Be kell jelenteni a Magyar Lovas Szövetségnél az induló lovakat. Hosszútávra 6. , középtávra 5. , rövidtávra 4. életévüket betöltött lovakat lehet nevezni a versenyre. 7 év a korhatár nemzetközi versenyeken. A versenyek résztvevői nem lehetnek előrehaladottan vemhes és szoptatós kancák.

Lóútlevéllel rendelkezniük kell a résztvevő lovaknak, amely igazolja a megfelelő vakcinázást lóinfluenza ellen és tartalmazza az egy évnél nem régebbi negatív szerológiai eredményt tenyészbénaságról, takonykóról és fertőző kevésvérűségről.

2.8.11.Egyéb szabálysértések

Súlyos visszaélésnek minősül a verseny során bármilyen olyan tevékenység, amelyet a versenyző vagy csapattagja követ el és hátrányosan érint más versenyzőket. A visszaélés, az elkövetőt jogtalan előnyhöz juttatja, ilyenkor a Fegyelmi Bizottság bírálja el az esteket.

Doppingvizsgálatot lehet végezni a versenyző lovakon. Ha az eredmény pozitív, de a tiltott szert a versenyző hozzá nem értése végett használja, törölni kell az adott versenyen elért eredményt. Az eredmények törlése mellett, nem vehet részt a versenyző, ha a tiltott szer használatát nem vallja be, mindemellett mérlegelhető a vizsgálat költségeinek megtérítése. Kötelező a vizsgálat minden költségét megtéríteni a versenyző, ha enyhébb beszámítás alá eső szerekkal, szándékosan doppingolja lovát, illetve semmisnek tekintendő minden elért eredménye az adott versenyében. Súlyosan beszámítás alá eső szerekkal történt doppingolás esetén, lóra és lovasra egyaránt törlendő az évadban elért eredmények. Lovat és lovasát az évad többi versenyéből ki kell zárni, valamint semmilyen lovasversenyen nem vehet részt 365 napig.

INTERNET6

3.Saját kutatásom

3.1. Anyag és módszer

Vizsgálataimhoz egy interjút készítette Marcsó Zsófia távlovas versenyzővel és egy kérdőívet szerkesztettem, amit megosztottam az Országos Lovas Fórum Facebook csoportjában és ismerőseimmel. Kérdőívemmel az arab-fajta és a távlovaglás ismeretségére és az emberek hozzáállására voltam kíváncsi, mind a szakág szempontjából. vegyes válaszok érkeztek. melyek nyomó többségével egyetértek.

Kérdéseim az alábbiak voltak:

1. Az Ön életkora
2. Neme:
3. Az Ön iskolai végzettsége
4. Ön az ország melyik vármegyéjében él?
5. Ismeri az arab telivéreket?
6. Ha igen, honnan?
7. Önnek tetszik az arab fajta?
8. Ön szerint milyen különlegességei vannak a fajtának?
9. Dolgozott/lovagolt már arab telivérrel/félvérrel?
10. Ha igen, miben különbözött más fajtáktól?
11. Szokott járni terep- és túralovaglásokra?
12. Ha igen, mennyi az átlag kilométer?
13. Ismeri a távlovaglást?
14. Esetleg versenyzik ebben a szakágban?
15. Ha igen, mióta?
16. Versenyzett már külföldön is?
17. Ha igen, milyen különbségeket vett észre a hazai és külföldi versenyek között?
18. Hogy ítéli meg a távlovas versenyek talajminőségét?
19. Ön szerint a talajminőség pozitív irányba változott a szakág feltörése óta?

3.2. Interjú

1. Mióta lovagolsz?

6 éves koromban kezdtem el, immáron 22éve.

2. Miért választottad a lovas sportágat, hogy lett az életed része?

Mint a legtöbb kislánynak nekem is nagy szerelmeim voltak a lovak kiskoromtól kezdve, így a szüleim elvittek az első lovas órára egy esős őszi napon, ahol megpecsételődött, hogy ez lesz az én sportom

3. Mi az, ami megfogott az arabokban?

Az okosságuk, az eleganciájuk, a kitartásuk. Sok fajtával volt szerencsém együtt dolgozni, de ezek a tulajdonságaik az arabnak kiemelkedőek.

4. Lovas pályafutásod során mi ébresztett rá, hogy a távlovaglás a te sportágad?

Díjlovas alapokon indultam, majd belekóstoltam a díjugratásba és militaryba, valamint 2.5évig lovasíjászkodtam és szintén 2.5évig a western világában tevékenykedtem, de egyik sem fogott meg annyira, hogy ne keresgéljek tovább, majd egy ismerősünk által találtam rá erre a szakágra, ami az első pillanatban bebizonyosodott, hogy az én világom.

5. Ha versenyszerűen távlovagolsz, hogy kezdted a felkészülést, milyen nehézségekbe botlottál?

Szerencsére nekem az indulásnál fogták a kezemet és segítettek mindenben, így csak tanulnom kellett és magamba szívnom ennek a szakágnak a legjavát. Rengeteget tanultam a hazai és nemzetközi nagytól, mindent is elvállaltam a tanulás érdekében, így kezdeti nehézségeim szerencsére nem adódtak.

6. Amióta távlovagolsz, változott valami a távlovaglásban? Ha igen, pozitív vagy negatív irányba?

Ahogy a világ maga, a távlovaglás is felgyorsult. 2008-ban kezdtem, akkor a szintidők és a győztes sebességek 8-10km/h-val lassabbak voltak. A versenyt lebonyolító technika és időmérő rendszerek komolyodtak és segítik a versenyzőket, valamint a szervezőket. Ez valamilyen szinten pozitív,

viszont mivel egy arab kultúra által uralt világról beszélünk, csökkentek a technikás pályák, inkább a sík egyszerű vonalvezetésű versenyek maradtak meg. Ez szerintem sajnálatos.

7. Milyen szempont alapján választasz lovat távlovagláshoz, miért pont arabokat?

Sokan próbálkoznak különböző fajtákkal, de az arabot nem igazán lehet felülmúlni ebben a sportágban. Se a lábak, se a pulzus, se a metabolikai értékekben. Ha az összességét nézzük annak, hogy milyen tulajdonságok kellenek egy jó távlóhoz, véleményem szerint csak az arabban van meg minden ehhez.

8. Versenyre hogy készülsz fel? Mennyi idő alatt? Milyen és mennyi idő edzés egy héten (ló és lovas egyaránt) (pl.: 80-120km-es versenyre)

Ez egy borzalmasan összetett és nehéz kérdés. A legrövidebb válaszom, hogy egyede válogatja. Nagy általános szabályom (saját tapasztalatot írok csupán) annyi hét/versenytáv + alapozás. Én ebből indulok ki, ehhez adok vagy ebből vonok ki. Pl: egy 120-as ló, ahhoz hogy ezen a távon versenyezhesen szabály szerint az legalább 2 év. Nálam 12 hét ehhez a tiszta edzés idő + 3/4 hét alapozás. Szintén kiindulás a kétnaponta edzés, de ezt az edzések milyensége is változtatja, egy hosszú edzés után 2/3 nap pihenő is járhat adott esetben. Váltakoznak lovardai, a hegyi és a sík edzések ezen belül is alkalmazunk intervall és fartlek edzés módszereket.

9. Mire kell odafigyelni?

Mindenre. Minden apró pici jelzésre. Egy jó távló kommunikál és partner a munkában. Ez alapfeltétele a ló kiválasztásnak, hogy egy kooperatív lovunk legyen, ha hosszútávon gondolkozunk. Az etetések nagyon összetettek, a patkolások, az edzések és természetesen a pihenés. Az legalább ugyanakkora jelentőséggel bír, mint maga az edzés, ezt sokan figyelmen kívül hagyják és ez nagy hiba, mert a munka olyankor adaptálódik.

10. Milyen segédeszközökkel jár?

Jellemző segédeszközeink nincsenek. Ha valamit mégis mondani kellene, akkor az a pulzusmérő. Lovaglás előtt alatt után.

11. Hány fős csapattal indulsz versenyre? (80-120km-es)

Lovas + legalább 2 segítő. A legtöbb versenyen ennyi a megengedett, világversenyen a 4 fő.

12. Jelenleg milyen takarmányt kapnak a versenyben lévő lovak?

Ez szintén összetett és lova válogatja. Mindenkinnek a saját boszorkánykonyhája a sikerének egyik titka így erről sokan nem szeretnek beszélni. Nálunk ridegtartásban vannak, legelőn élnek folyamatosan, fűszéna ad libitum és emellé az abraktakarmány és a kiegészítők így röviden.

13. Rajtengedély vizsga változott amióta te vizsgáztál? Ha igen, miben?

Lényegében nem. A gyakorlati elvárás szinte ugyanaz maradt, az elméleti szigorodott a szabályokat követve, de körülbelül ez számszerűsítve 10-15 kérdéssel jelent többet. A változások inkább egyenlőek a szabályváltozásokkal így a követelményrendszer is ezt követi.

14. Mennyiben más az itthoni és a külföldi verseny?

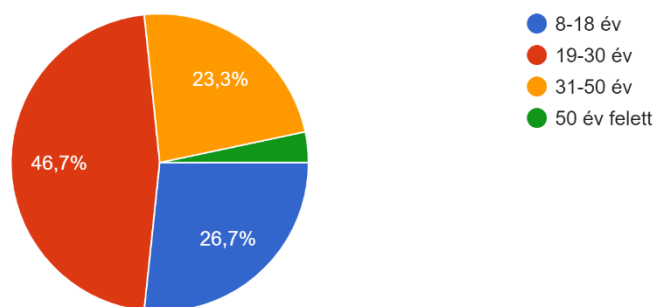
Itthon elmaradottak vagyunk. Nincs időmérő rendszerünk, ami átláthatóbbá tenné a versenyzést, valamint digitális pulzusmérőnk sem. Kevesebben vagyunk, mint egy külföldi akár csak egy horvát nemzeti versenyen. A szabályrendszerünk ugyanaz, így az már nem okoz problémát szerencsére.

3.3. Kérdőíves felmérés eredményei

Saját kérdőívem kitöltésében lovas ismerőseim, illetve az Országos Lovas Fórum Facebook csoport tagjai segítségét kértem. 30 ember töltötte ki.

Az Ön életkora

30 válasz

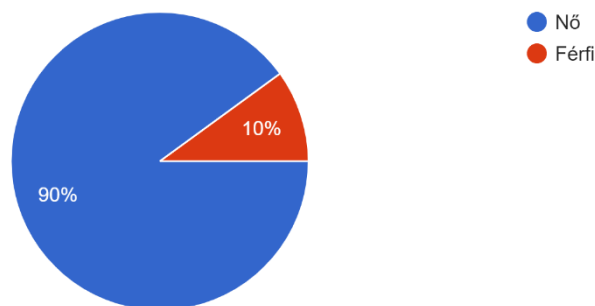

13. ábra Kitöltők életkora

Kitöltőim életkorát 8 éves kortól adtam meg. Nyomó többségben 19-30 év között töltötték ki.

Neme:

30 válasz

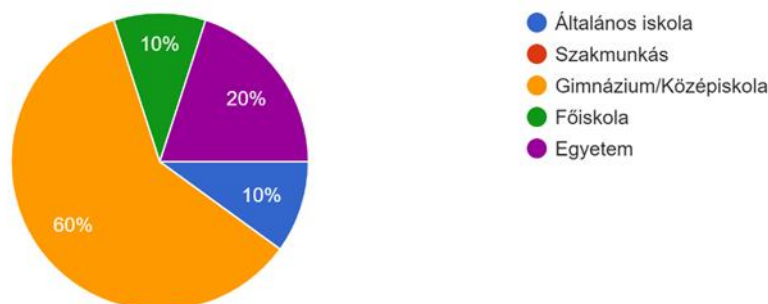

14. ábra Kitöltők neme

Ahogy a diagramon is megfigyelhető, válaszadóim nyomó többségben nők, ami nem is olyan meglepő, hiszen a lovas világban több nőt, mint férfit számlálhatunk.

Az Ön iskolai végzettsége

30 válasz

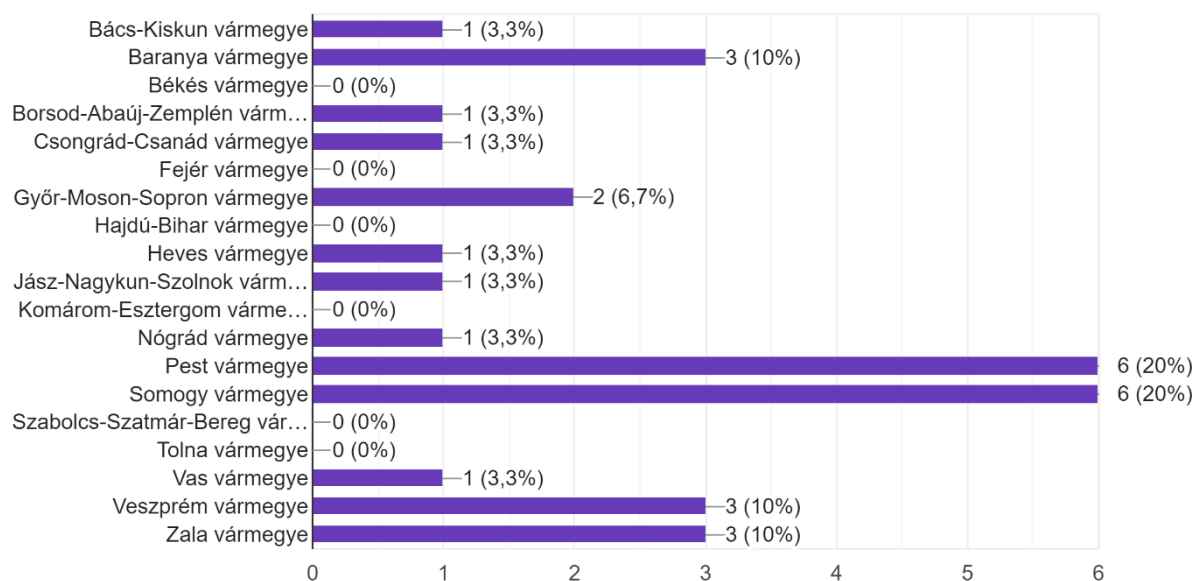

16. ábra Iskolai végzettség

Kérdőívemben feltettem azt a kérdést is, hogy milyen iskolai végzettséggel rendelkezik a személy, főként van a gimnáziumi vagy középiskolai végzettség.

Ön az ország melyik vármegyében él?

30 válasz

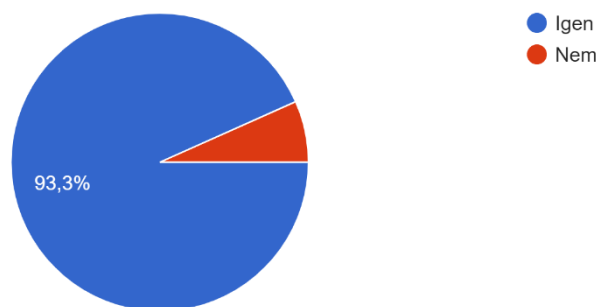

15. ábra Lakhely

30 válaszadóból 6 Pest vármegyében, 6 személy pedig Somogy vármegyében él.

Ismeri az arab telivéreket?

30 válasz

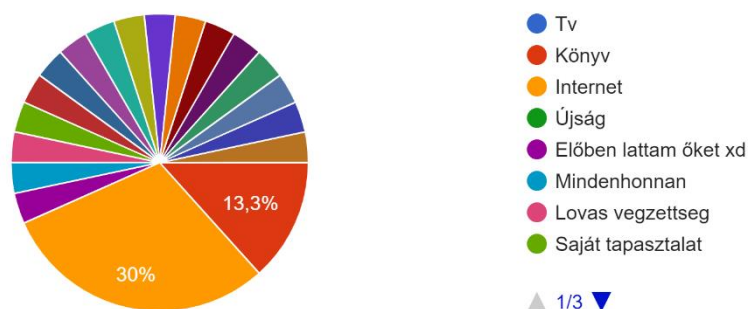

17. ábra Arab telivérek ismerete

Általában a lovas emberek elég sok lófajtát ismernek, mégis akad köztük olyan, aki nem ismeri az arab telivér fajtát, ez a válaszadók között is jelen van.

Ha igen, honnan?

30 válasz

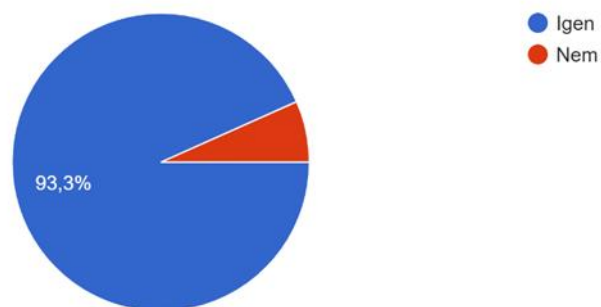

18. ábra Honnan ismerik

Nyomó többségben internetről ismerik az arab fajtát. Válaszként megadtam az „egyéb” opciót, melyben hivatkoznak lovas végzettségre, arab fajta lovaglására, tenyészetnél való munkára, lovának apai ágon fajtájára, illetve arab fajta tartására. Egy nemleges válasz érkezett.

Önnek tetszik az arab fajta?

30 válasz

19. ábra Arab fajta tetszetősége

Sok ember nem tetszését mutatja az arab fajták iránt, ennek ellenére kitöltőim közül csak két embernek nem tetszik a fajta.

Ön szerint milyen különlegességei vannak a fajtának?

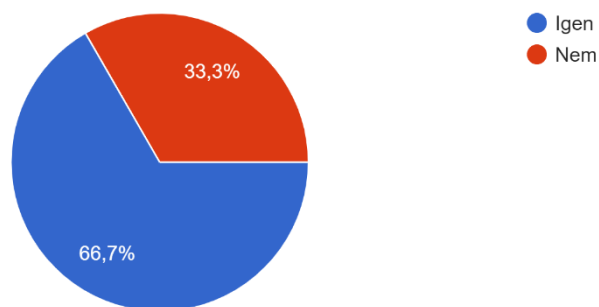
- Izmoltság, csuka fej, kitartó hosszútávon
- Már maga a külleme
- Csuka fej, elegáns mozgás
- Gyorsaság
- Igen erős pataszerkezet, ellenálló képesség
- Állóképesség
- Küllem, ész, kitartás
- Kecses megjelenés, vékony és kis méret, csukafej.
- A fej alakja
- Kitartás, szívósság, temperamentum, eszesség
- Strapabíró, nagy állóképesség
- Nagyon tüzesek, energikusan, rendkívül intelligensek és a csuka fejük álomszép
- Tanulékonyság és tüzes temperamentum egyben, elegáns küllem (főleg a kifejező szemek és csukafej), kiváló teljesítmény hosszabb távú terepeken
- gyorsaság, kitartás
- Magassága
- Jelleme, habitusa, külleme, mozgása
- fej,tartás,mozgás
- Rendkívül okos és kitartó
- Intelligencia, kitartás, egygazdás.
- Küllem
- Élénk, kitartó
- Rengeteg a mozgásigénye
- Intelligens, robbanékony, szilárd szervezetű. És gyönyörű.
- Gyorsaság, szívósság
- Rendkívül okosak, makacsak és önfejűek
- küllem
- Nem tudom
- Feje, temperamentuma
- Egyedi

- Azt nem tudom, de szép.

Erre a kérdésre saját rövid válaszokat lehetett adni, kérdőívemben, melynek eredménye egészen változatos. Többen megjegyzik a fajta küllemi, vérmérsékleti és egyediségi másságát a fajtának.

Dolgozott/lovagolt már arab telivérrel/félvérrel?

30 válasz

20. ábra Dolgozott-e arab telivérrel/félvérrel

A kitöltő személyek 66,7%-a dolgozott már arab telivérrel/félvérrel, ami az ismertséghez hozzámérve nem a legjobb arány.

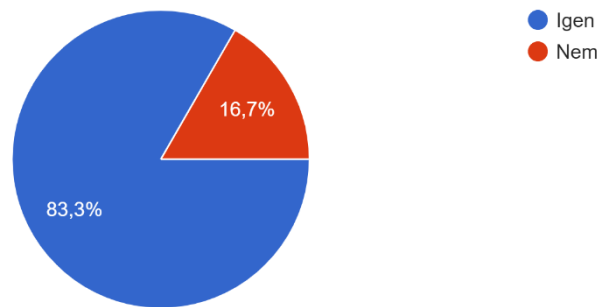
Ha igen, miben különbözött más fajtától?

- Hevesebb, érzékenyebb
- Fejet fentebb tartotta végig
- Pörgősek, elevenek mégis a legkényelmesebb rajtuk lovagolni, szinte lebegnek a föld felett
- Nem tudom
- Ijedősebb, több a hirtelen mozdulat, gyorsabb és energikusabb
- Alacsonyabb össze szedettebb
- menőkedv küllem
- Sokkal hevesebbek
- Vérmérséklet
- temperamentum
- Az intelligenciája páratlan.
- Sokkal pörgősebbek
- Rettentő okosak, gyorsan tanulnak viszont rettentő erős egyéniséggel rendelkeznek
- Robbanékony, érzékeny, kitartó
- Okosabb, mint egyéb fajta, jó a problémamegoldó képessége, fordulékony, kitartó.
- Lipicai x arab volt, nem nagyon különbözött.
- Shagya arab volt. Nehéz elmagyarázni.

- Kitartóbb, szívósabb
- Élénkebb, szeret menni, érzékeny

Szokott járni terep- és túralovaglásokra?

30 válasz

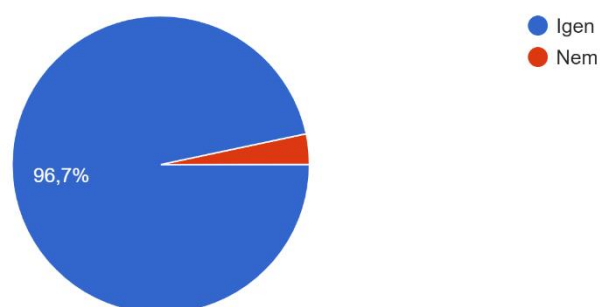
21. ábra Túralovaglás

Erre a kérdésre nem volt kötelező a válaszadás, így párán töltötték ki. Ennél a kérdésnél is kiemelték a vérmérsékletet, emellett megemlítették az ijedőséget, ami számomra nem tekinthető különbségnek, mivel menekülő állatokról van szó.

30 emberből 25 ember jár terep- és túralovaglásokra, a maradék 5 személy nem. Ez aránylag elég jó eredmény, mivel vannak olyan lovardák, ahol nincs ilyenekre lehetőség.

Ismeri a távlovaglást?

30 válasz

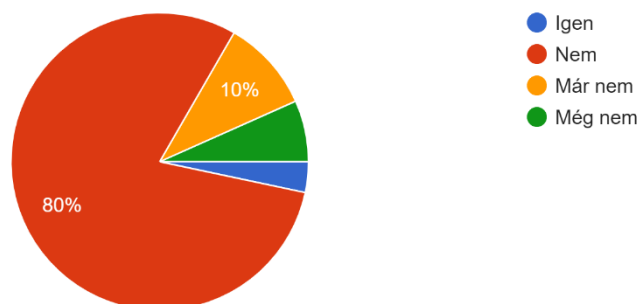
23. ábra Távlovaglás ismerete

Vannak, akik hosszabb, illetve rövidebb távokra mennek. A legtöbb válaszadó középtávot megy, ami 20-25 kilométert jelent ebben az esetben.

Mai világban a díjugratást még a nem lovas emberek is elég jól ismerik, a távlovaglást viszont van, hogy még a lovas emberek sem, bár ez nagyon ritka. Válaszadóim közül csupán csak egy ember nem ismeri a távlovaglást.

Esetleg versenyzik ebben a szakágban?

30 válasz

24. ábra Verseny

Sajnos a kitöltő közül csak egy ember versenyzik ebben a szakágban, 3 már nem, 2 személy még nem, ami örömmel tölt el, mert ezáltal lesz utánpótlás és nem fog „kihalni” a távlovaglás.

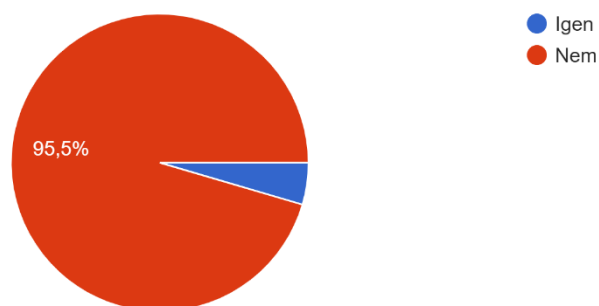
Ha igen, mióta?

- 2012

Erre a válaszomra mindössze egy válasz érkezett, ami az előző ábrából (24.ábra) kikövetkeztethető.

Versenyzett már külföldön is?

22 válasz

25. ábra Külföldi verseny

Szintén az az egy versenyző személy válaszolt igennel, ami azt jelenti, hogy versenyzése során járt külföldi versenyen.

Ha igen, milyen különbségeket vett észre a hazai és külföldi versenyek között?

- Több külföldi lovas távlovagol, Magyarországon kevesen vagyunk. Több csapat, nagyobb csapatok részvétele

Válaszával teljesen egyetértek. Magyarországon nagyon kevés távlovás van, mivel ez a sport hazánkban nem annyira közkedvelt.

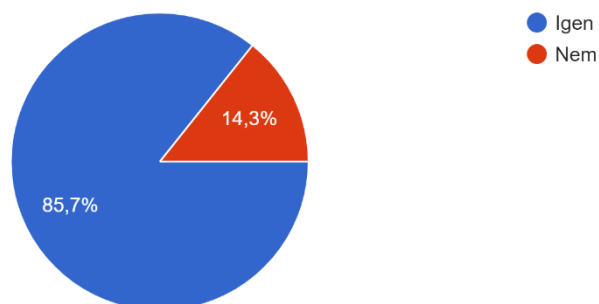
Hogy ítéli meg a távlovás versenyek talajminőségét?

- Egyre jobb
- Egész jó, de van még mit javítani
- Elfogadható
- Igazából szerintem nem probléma egyáltalán egy ilyen versenyen a változatos talaj
- Jó
- Jó minőségű talajnak gondolom
- Kevés a minőségi talaj versenyhelyszíneken
- Magyarországon nem hiszem, hogy jó a talaj (kivéve ha pár napja esett és kicsit puhább a talaj)
- Megfelelő
- Nem tudom
- Nem tudom, viszont egy tereplónak minden talajon jól kell teljesítenie
- Pályafüggő, de vegyes
- Rossz
- Sajnos erről nincs tapasztalatom
- Változó és relatív. Általánosságban próbálják a megfelelő talajviszonyok mellett megrendezni a versenyeket.
- A homokosabb területek sokat kivesznek a lóból, viszont erre készíthetők, összességében 100%-os
- Átlagos

Ezen kérdésem se volt kötelező kitöltésű, ám a válaszok széthúzóak. Több válaszadóval is egyetértek. A terepversenyek talaját nem igazán lehet módosítani, kivéve ha mesterségesen kialakított terepverseny pályáról van szó, bár ilyenről nem igazán hall az ember.

Ön szerint a talajminőség pozitív irányba változott a szakág feltörése óta?

21 válasz

26. ábra talajminőség változása

Szintén nem kötelező kérdés, 21 személy válaszolt rá 30-ból. 3 ember válaszolt nemleges válasszal.

4. Következtetések és javaslatok

Szakedolgozatom készítése során a legfőbb célom az volt, hogy bemutassam az arab telivért és a távlovaglást.

Kutatásom során kiderült, hogy az emberek túlnyomó többsége ismeri az arab telivért és a távlovaglást. Mindezek ellenére csak egy minimális létszám versenyzik, vagy szeretne versenyezni.

Jó volt olvasni és látni, hogy az emberek észreveszik az arab fajta különlegességeit és meg vannak vele elégedve.

Mivel a távlovaglás, mint sport nem szerepel a legismertebb lovassportok listáján, ezen változtatni kellene. Hatalmas előrelépéseket lehetne elérni mindössze kis odafigyeléssel, fiatalok, utánpótlásban szerepet játszó lovasok szakmai és anyagi támogatásával. Szakágnak megfelelő oktatással több távlovast lehetne versenyen indítani.

Ehhez azonban elsősorban a szakág népszerűsítésére lenne szükség. Mivel a mai világban nincs olyan ember, aki ne ismerné az internet fogalmát, a népszerűsítésnek interneten kellene kezdetét vennie.

Ezek mellett több távlovagló versenyt lehetne rendezni hazánkban, megfelelő talajviszonyok mellett, mivel elég kevés távlovagló verseny kerül rendezésre. Magyarországon erre a sportra kiválóan alkalmas lovakat tenyésztene, arab telivéreket és bábolnai arabokat. Így a fajtafenntartás mellett a távlovaglásnak is lenne előnye.

Népszerűsíthetnénk a magyar távlovásokat, interjúkat készíthetnénk velük, így ismertetve a távlovás életet. Ezáltal több lovas is kedvet kapna ehhez a sportághoz.

Ebben a stresszes világban kikapcsolódásra lelnek az emberek a lovak között, és egy élvezetes tereplovaglásnál nincs felemelőbb érzés.

5. Összefoglalás

A távlovaglás nem örvend nagy népszerűségnek a lovas szakágak közül. Lótól és lovastól nagy összhangot és kiváló csapatmunkát igényel. Ebben a szakágban fontos a lovak idomítottsága, irányíthatósága, nem csak a gyorsaságról és a strapabíróságról szól.

Szakdolgozatom elején a ló történetét, kialakulását mutatom be, hogy egy majdnem kutya méretű teremtményből, hogy lett egy nagy, hátas állat, aki az ember társává vált. Miközben társállataink lettek az évezredek során, többféle hasznosítási szerepeket is betöltöttek a lovak. Segédkeztek vándorlásban, hadászatban, földművelésben, majd az idő múlásával egyre inkább a sport és szabadidő eltöltésében van fontos szerepük. Az évszázadok során elkezdett az ember külön fajtákat nemesíteni, ezáltal próbáltak arra fókuszálni, hogy a nemesített fajta alkalmas legyen az adott munkára. Mivel a vándorlásokhoz, harcokhoz, illetve más egyéb hosszú táv megtételéhez egy kis termetű, temperamentumos lóra volt szükség, így elkezdtek kialakítani, majd tenyészteni az arab telivéreket. Az arab telivérek mai napig sikeresek hosszútávon. Közeli rokonukat a bábolnai arabokat, a mai napig tenyésztik Bábolnán. E fajta létrejötté nagyrészt Csekonics bárónak köszönhető. Mivel az arab telivér és a shagya-arab (bábolnai arab) kis termetű és strapabíró, a távlovaglás szakágban remekelnek, kiteljesednek.

Szakdolgozatom segítségével a távlovaglás múltjába egy kicsit belekóstolhatunk, majd bővebb információk derülnek ki e szakág lényegéről és jelenéről. Szó esik a verseny szabályzatáról, mivel ez a szakág különleges. Nyitott terepszakaszokon szelik át a versenyzők a pályát, olyan tempóban, ami lovunknak, illetve maguknak megfelelő. Pár szabályszegést is megemlítek dolgozatomban. Ismertetem a verseny menetét, lehetséges résztvevőit, a verseny fajtáit és még pár felszerelésre is kitérek.

Készítettem interjút a magyar távlovagló csapat egyik tagjával, aki az idei (2023) Abu Dhabiban tartott világbajnokságon is részt vett. Mindemellett készítettem egy kérdőívet, melynek adatait feltűntettem szakdolgozatomban.

Ha a szakág kialakulását nézzük, ez a sport nem rendelkezik sokáig visszatekinthető sportmúllyal. A távlovaglásnak lesz jövője, mindössze fel kell nyitni a lovasok szemét, hogy a díjlovas négyszögön és az ugrópályán kívül is van élet és izgalom.

Fontos, hogy ne hagyjuk veszni azt, amit őseink elkezdtek felépíteni.

6. Szakirodalmi források

1. Bakay Kornél-Papp György (2008) : Lovasíjászat és őstörténet, Magyar Nyugat, Vasszilág
2. Bartos Ádám - Bányai Adél (2012): Lóhasználat és hajtási ismeretek. Oktatási segédlet a Ménesgazda szakos hallgatók számára (digitális tananyag) MATE Georgikon Campus
3. Dr. Hecker Walter (2014) : A Bábolnai Arab Ménes. I A T Kereskedelmi Kft.

Internetes források

1. INTERNET 1 : <https://www.lovasok.hu/lotenyesztes/lo-haziasitasa/lofelek-evolucioja-es-haziasitasa-4-3/>
2. INTERNET 2 : <https://www.lovasok.hu/lotenyesztes/lo-haziasitasa/lofelek-evolucioja-es-haziasitasa-4-4/>
3. INTERNET 3 : [file:///C:/Users/User/Downloads/0059_lotenyesztes%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/0059_lotenyesztes%20(1).pdf)
4. INTERNET 4 : <https://www.lovasok.hu/lotenyesztes/lofajtak/arab-teliver/>
5. INTERNET 5 : <https://www.lovasok.hu/lotenyesztes/lofajtak/magyar-lofajtak/shagya-arab-9397/>
6. INTERNET 6: <https://www.lovasok.hu/index-archive.php?i=2006>

Ábrajegyzék

1. ábra: <https://pixabay.com/hu/photos/vadl%C3%B3-przewalski-l%C3%B3b%C3%A9zs-3605178/>
2. ábra: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Brehm-brehm-allatok-vilaga-8CCA/emlosok-115/i-alosztaly-egyhuvelyuek-monodelphia-209/ii-oregrend-patas-allatok-ungulata-7E8/iv-rend-a-paratlanujju-patasok-perissodactyla-121E/3-csalad-lo-felek-equidae-129D/1-lovak-equus-l-12AF/valodi-lovak-equus-l-1395/>
3. ábra: <https://hirtv.hu/hirtvszines/nem-csak-vandorlo-eletmodot-eltek-a-szkitak-2518367>
4. ábra: https://hasznaltilokikepzes.blog.hu/2017/10/04/udvozlunk_a_blog_hu-n_74034
5. ábra: saját kép
6. ábra: saját kép
7. ábra: https://hu.wikipedia.org/wiki/Csekonics_J%C3%B3zsef
8. ábra: <https://arablo.hu/en/menek/4193-jussuf-viii-joska/>
9. ábra: <https://babolnamenenes.hu/lovak/termekategoria/kemir-ix/>
10. ábra: <https://babolnamenenes.hu/lovak/termekategoria/obajan-xxxv/>
11. ábra: <https://magyarmezogazdasag.hu/2021/01/07/babolna-lova-shagya-arab>
12. ábra: <https://magyarmezogazdasag.hu/2021/01/07/babolna-lova-shagya-arab>
13. ábra: saját kutatás
14. ábra: saját kutatás
15. ábra: saját kutatás
16. ábra: saját kutatás
17. ábra: saját kutatás
18. ábra: saját kutatás
19. ábra: saját kutatás
20. ábra: saját kutatás
21. ábra: saját kutatás
22. ábra: saját kutatás
23. ábra: saját kutatás
24. ábra: saját kutatás
25. ábra: saját kutatás
26. ábra: saját kutatás

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

Kertész Ametiszt (hallgató Neptun azonosítója: WP1U8O) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Keszthely, 2023. április 28.

Dr. Bartos Ádám
Belső konzulens

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Kertész Ametiszt
A Hallgató Neptun kódja: WP1U8O
A dolgozat címe: Arab telivérek és a távlovaglás
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Takarmányozástani és Takarmányozás-élettani Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítotam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 03 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.